

- Adger W.N., Lorenzoni I., O'Brien K. (red.), 2009, *Adapting to Climate Change: Thresholds, Values, Governance*, Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511596667>
- Agnew J., 1994, The territorial trap: The geographical assumptions of international relations theory, "Review of International Political Economy", 1(1), 53-80.
<https://doi.org/10.1080/09692299408434268>
- Aldecoa F., Keating M. (red.), 1999, *Paradiplomacy in Action. The Foreign Relations of Subnational Governments*, Frank Cass, London, Portland, Or.
- Aleksandrak A., 2011, "Notatka pt. Praktyka: utworzenie Metropolii Poznań i realizacja wspólnej strategii rozwoju" [materiał Stowarzyszenia Metropolia Poznań].
- Allmendinger P., Houghton G., 2009, Soft spaces, fuzzy boundaries, and metagovernance: the new spatial planning in the Thames Gateway, "Environment and Planning A", 41, 617-633.
<https://doi.org/10.1068/a40208>
- Atkinson R., 2001, The Emerging 'Urban Agenda' and the European Spatial Development Perspective: Towards an EU Urban Policy?, "European Planning Studies", 9(3), 385-406.
<https://doi.org/10.1080/09654310124824>
- Atkinson R., 2007, EU Urban Policy, European Urban Policies and the Neighbourhood: An overview of concepts, programmes and strategies. Conference EURA "The Vital City", University of Glasgow, 12-14 September [tekst przygotowany na konferencję].
- Atkinson R., Eckardt F., 2004, Urban Policies in Europe: the Development of a New Conventional Wisdom?, [w:] F. Eckardt, P. Kreisl (red.), *City Images and Urban Regeneration*, Peter Lang, Frankfurt am Main.
- Atkinson R., Rossignolo C., 2008a, European Debates on Spatial and Urban Development and Planning. Setting the Scene, [w:] R. Atkinson, C. Rossignolo (red.), *The Re-Creation of the European City: Governance, Territory and Polycentricity*, Techne Press, Amsterdam, 5-14.
- Atkinson R., Rossignolo C., 2008b, Urban and Spatial Planning in Europe: Conclusions, [w:] R. Atkinson, C. Rossignolo (red.), *The Re-Creation of the European City: Governance, Territory and Polycentricity*, Techne Press, Amsterdam, 67-76.
- Atkinson R., Rossignolo C., 2010, Cities and the 'soft side' of Europeanisation: the role of urban networks, [w:] A. Hamedinger, A. Wolffhardt (red.), *The Europeanization of Cities: Policies, Urban Change and Urban Networks*, Techne Press, Amsterdam, 197-210.
- Avedano L., Rossignolo C., 2008, 20 years of Urban Networks: Assessment and Learning Processes. Conference EURA "Learning cities in a knowledge based society", Milan, 9-11 October [tekst przedstawiony na konferencji]. <https://doi.org/10.7163/Eu21.2010.19.1>
- Axelrod R., 1984, *The Evolution of Cooperation*, Basic Books, New York.
- Babak M., 2013, W Sejmie projekt ustawy o powiecie metropolitalnym, <http://finanse.wp.pl/kat,1033703,title,W-Sejmie-projekt-ustawy-o-powiecie-metropolitalnym,wid,15964567,wiadomosc.html?ticaid=1123d4&ticsrn=5> (20.02.2014).
- Bache I., 2008, *Europeization and multilevel governance. Cohesion policy in the European Union and Britain*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., Lanham, Boulder, New York, Toronto, Plymouth UK.

- Bagnasco A., Le Galès P. (red.), 2000a, *Cities in Contemporary Europe*, Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511558733>
- Bagnasco A., Le Gale's P., 2000b, Introduction, [w:] A. Bagnasco, P. Le Galès (red.), *Cities in Contemporary Europe*, Cambridge University Press, Cambridge, 1-32. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511558733>
- Baldersheim H., Bucek J., Swianiewicz P., 2002, Mayors Learning across Borders: The International Networks of Municipalities in East-Central Europe, "Regional and Federal Studies", 12(1), 126-137. <https://doi.org/10.1080/714004723>
- Baldersheim H., Ståhlberg K. (red.), 1999, *Nordic region-building in a European perspective*, Ashgate Publishing Ltd, Hants, Vermont.
- Barańczyk M., 2009, Rankingi metropolii. Jaka metodologia?, [w:] B. Jałowiecki (red.), *Czy metropolia jest miastem?*, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa, 159-172.
- Barber B., 2013, *If Mayors Ruled the World. Disfunctional Nations, Rising Cities*, Yale University Press, New Haven.
- Baucz A., 2007, Podsumowanie udziału polskich miast w programie URBACT, Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 19 września.
- Bauman Z., 2000, *Globalizacja. I co z tego dla ludzi wynika*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Bayirbag M.K., 2013, Continuity and change in public policy: redistribution, exclusion and state rescaling in Turkey, "International Journal of Urban and Regional Research", 37(4), 1123-1146. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12000>
- Baza dobrych praktyk, 2008, <http://www.dobrepraktyki.pl> (17.07.2014).
- Benz A., 2004, Multilevel Governance - Governance in Mehrebenesystemen, [w:] A. Benz (red.), *Governance - Regieren in komplexen Regelsystemen*, Verlag für Socialwissenschaften, Wiesbaden, 125-146. https://doi.org/10.1007/978-3-531-90171-8_7
- Benz A., 2008, Entwicklung von Governance im Mehrebenensystem der EU, [w:] I. Tömmel (red.), *Die Europäische Union. Governance und Policy-Making*, "Politische Vierteljahresschrift" (PVS), Sonderheft 40, 36-60. https://doi.org/10.1007/978-3-531-90795-6_2
- Biała księga obszarów metropolitalnych, 2013, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa, <http://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2011/12/BK.pdf> (17.07.2014).
- Blakeley G., 2005, Local Governance and Local Democracy: The Barcelona Model, "Local Government Studies", 31(2), 149-165. <https://doi.org/10.1080/03003930500031959>
- Blatter J., 2001, Debordering the world of states: Towards a multi-level system in Europe and a multi-level in North America? Insights from border regions, "European Journal of International Relations", 7(2), 175-209. <https://doi.org/10.1177/1354066101007002002>
- Blatter J., 2003, Beyond hierarchies and networks: institutional logic and the change in transboundary spaces, "Governance: an International Journal of Policy. Administration and Institutions", 16(4), 503-526. <https://doi.org/10.1111/1468-0491.00226>

- Börzel T., 2001, Europeization and Territorial Institutional Change: Toward Cooperative Regionalism?, [w:] M. Green Cowles, J. Caporaso, T. Risse (red.), Transforming Europe. Europeization and Domestic Change, Cornell University Press, Ithaca, London, 137-158. <https://doi.org/10.7591/9781501723575-009>
- Börzel T., 2008, European Governance - Verhandlungen und Wettbewerb im Schatten der Hierarchie, [w:] I. Tömmel (red.), Die Europäische Union. Governance und Policy-Making, "Politische Vierteljahresschrift" (PVS), Sonderheft 40, 61-91. https://doi.org/10.1007/978-3-531-90795-6_3
- Boudreau J.A., 2003, The politics of territorialization: regionalism, localism and other isms... The case of Montreal, "Journal of Urban Affairs", 25(2), 179-199. <https://doi.org/10.1111/1467-9906.t01-1-00005>
- Brenner N., 1998, Global cities, glocal states: global city formation and state territorial restructuring in contemporary Europe, "Review of International Political Economy", 5(1), 1-37. <https://doi.org/10.1080/096922998347633>
- Brenner N., 2002, Decoding the newest 'Metropolitan regionalism' in the USA: a Critical Overview, "Cities", 19(1), 3-21. [https://doi.org/10.1016/S0264-2751\(01\)00042-7](https://doi.org/10.1016/S0264-2751(01)00042-7)
- Brenner N., 2003, Standortpolitik, State Rescaling and the Metropolitan Governance in Western Europe, "disP - The Planning Review", 152, 15-25. <https://doi.org/10.1080/02513625.2003.10556830>
- Brenner N., 2004, New State Spaces. Urban Governance and the Rescaling of Statehood, Oxford University Press, Oxford, New York.
- Brenner N., 2006, Global Cities, Glocal States: Global City Formation and State Territorial Restructuring in Contemporary Europe, [w:] N. Brenner, R. Keil (red.), The global city leader, Routledge, London, New York, 259-266.
- Brenner N., 2009, Open questions on state rescaling, "Cambridge Journal of Regions, Economy and Society", 2, 123-139. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsp002>
- Brenner N., Marcuse P., Mayer M. (red.), 2012, Cities for people, not for profit. Critical urban theory and the right to the city, Routledge, London, New York. <https://doi.org/10.4324/9780203802182>
- Brunazzo, M., 2010, Regional Europe, [w:] M. Cini, N. Perez-Solorzano Borragan (red.), European Union. Politics, Oxford University Press, Oxford, New York, 291-305.
- Brzozowska A., 1998, Partnerstwo ponad podziałami. Krótka historia związków bliźniaczych, [w:] A. Brzozowska (red.), Związki bliźniacze. Współpraca międzynarodowa samorządów lokalnych, Związek Miast Polskich, Poznań, 11-13.
- Budzynowska O., 2007, Euroregiony i związki bliźniacze w polityce regionalnej, Stowarzyszenie Oświatowców Polskich, Toruń.
- Capello R., 2000, The City-Network Paradigm: Measuring Urban Network Externalities, "Urban Studies", 37(11), 1925-1945. <https://doi.org/10.1080/713707232>
- Castells M., 1982 [1972], Kwestia miejska [La Question urbaine], PWN, Warszawa.
- Castells M., 1997, The Information Age: Economy, Society and Culture, Blackwell, Oxford.
- Cele i zadania, 2014, Górnośląski Związek Metropolitalny, Metropolia "Silesia", <http://www.gzm.org.pl/cele.html> (17.07.2014).

- Chojnicki Z., 1999, Podstawy metodologiczne i teoretyczne geografii, Wyd. Nauk. Bogucki, Poznań.
- Cichy S., 2006, Powstaje miasto gigant, "Dziennik" z 11.12.
- Cini M., 2010, Intergouvernementalism, [w:] M. Cini, N. Perez-Solórzano Borragan (red.), European Union. Politics, Oxford University Press, Oxford, 86-103.
- Cittaslow International, <http://www.cittaslow.org> (17.07.2014).
- Clark T.N. (red.), 2004, The City as an Entertainment Machine, Lexington Books, Lanham, Boulder, New York, Toronto, Plymouth, UK.
- Co daje przynależność do Związku Miast Polskich?, 2011, prezentacja multimedialna, Związek Miast Polskich, <http://www.zmp.poznan.pl/aktualnosc-210-co-daje-przynaloznosc-do-zwiazku-miast.html> (17.07.2014).
- Cox K.R., 2009, 'Rescaling the state' in question, "Cambridge Journal of Regions, Economy and Society", 2, 107-121. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsn029>
- Cybulski B., Dźiedzic J., 2007, Ustawa o tworzeniu i wykonywaniu zadań przez związki aglomeracyjne. Projekt z 14.03.
- Czarniawska B., 1997, Narrating the Organisation. Dramas of Institutional Identity, University of Chicago Press, Chicago.
- Czarniawska B., 2000, A City Reframed. Managing Warsaw in the 1990s, Hardwood Academic Publishers, Amsterdam, Singapore.
- Czerny M., 2001, Globalizacja a rozwój lokalny w geografii społeczno-ekonomicznej, [w:] H. Rogacki (red.), Konceptje teoretyczne i metody badań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, Wyd. Nauk. Bogucki, Poznań.
- Czerny M., 2005, Globalizacja a rozwój. Wybrane zagadnienia z geografii społeczno-gospodarczej świata, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Dahl R.A., 1961, Who Governs? Democracy and Power in an American City, Yale University Press, New Haven, London.
- Davies J.S., 2003, Partnerships versus regimes: why regime theory cannot explain urban coalitions in the UK, "Journal of Urban Affairs", 25(3), 253-269. <https://doi.org/10.1111/1467-9906.00164>
- Davies J.S., 2011, Challenging governance theory. From network to hegemony, The Policy Press, Bristol. <https://doi.org/10.2307/j.ctt9qgt2h>
- Dąbrowska A., Łukomska J., Dudek-Mańkowska S., Lackowska-Madurowicz M., Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Kowalski M., Nowicka P., Solon J., Świątek D., 2012,
- Społeczne, polityczne i ekonomiczne stymulanty i destymulanty rozwoju Mazowsza, seria: Trendy Rozwojowe Mazowsza, Wyd. Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, Warszawa, <http://www.mbpr.pl/seriatrm.html> (17.07.2014).
- Decentralizacja dyplomacji: rola samorządów w polskiej polityce zagranicznej, 2012, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, 05.12, http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/decentralizacja_dyplomacji_rola_samorzadow_w_polskiej_polityce_zagranicznej (06.12.2013).

Derek M., 2010, Turystyka przemysłowa, [w:] A. Kowalczyk (red.), Turystyka zrównoważona, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa, 188-208.

DNA miasta: Diagnoza. Uspołecznianie procesu przygotowań aplikacji konkursowych w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016, 2010, <http://publica.pl/wp-content/uploads/2014/01/dnamiastadiagnozaraport.pdf> (04.03.2014).

Domański B., 1997, Industrial Control over the Socialist Town. Benevolence or Exploitation?, Praeger, Westport, CT-London.

Domański B., 2000, Restrukturyzacja terenów przemysłowych w miastach, [w:] Z. Ziobrowski, D. Ptaszycka-Jackowska, A. Rębowska, A. Geissler (red.), Rewitalizacja, rehabilitacja i restrukturyzacja - odnowa miast, Wyd. Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Oddział w Krakowie, Kraków, 107-142.

Dukaj J., 2012, Inne media, inna demokracja, "Tygodnik Powszechny" z 25.03, 13(3272).

Dukes T., 2008, The URBAN programme and the European urban policy discourse: successful instruments to Europeanize the urban level?, "GeoJournal", 72, 105-119.
<https://doi.org/10.1007/s10708-008-9168-2>

[Dwadzieścia cztery] 24 lata UMP 1990-2014, 2014, Unia Metropolii Polskich, <http://www.metropolie.pl/> (17.07.2014).

Działalność, 2011, Związek Miast Polskich, <http://www.zmp.poznan.pl/strona-23-dzialalnosc.html> (31.05.2013).

Eggermont F., 2011, In the Name of Democracy: The External Representation of the Regions in the Council, [w:] C. Panara, A. de Becker (red.), The Role of the Regions in EU Governance, Springer, Heidelberg, 3-24. https://doi.org/10.1007/978-3-642-11903-3_1

ESPON Atlas. Mapping the Structure of the European Territory, 2006, ESPON Project 3.1 - ESPON Atlas, Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung, Bonn, http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Publications/ESPON2006Publications/ESPONAtlas/final-atlas_web.pdf (26.12.2013).

The Europe Prize, <http://assembly.coe.int/committee/ena/europaprize/EuropaPrizeE.pdf> ; <http://website-pace.net/web/apce/the-europe-prize> (02.09.2013)

Eurocities, <http://www.eurocities.eu/>, <http://www.eurocities.eu/eurocities/activities> (17.05.2013).

EXPO SILESIA, Centrum Targowo-Konferencyjne w Sosnowcu, <http://www.exposilesia.pl/kalendarz/pl/> (07.08.2013).

Forum Gospodarcze Lub-Invest, 2013, Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza, 20.06, <http://www.polukr.com/lub-invest-2013/> (07.08.2013).

Freund B., 2003, The Frankfurt Rhine-Main Region, [w:] W. Salet, A. Thornley, A. Kreukels (red.), Metropolitan Governance and Spatial Planning, Spon Press, London, New York, 125-144.

Fuksiewicz A., Łada A., Wenerski Ł., 2012, Współpraca zagraniczna polskich samorządów. Wnioski z badań, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.

Furmankiewicz M., 2001, Związki partnerskie polskich samorządów lokalnych, [w:] I. Łęcka (red.), Geografia różnorodności - różnorodność w geografii, Wyd. UW, Warszawa, 53-59.

Furmankiewicz M., 2004, Polskie samorzady gminne w organizacjach międzynarodowych, [w:] G. Rdzanek, E. Stadtmüller (red.), Człowiek, region, państwo w procesach globalizacji, regionalizacji oraz integracji, Oficyna Wyd. Arboretum, Wrocław, 297-312.

Furmankiewicz M., 2007, International co-operation of Polish municipalities: directions and effects, "Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie", 98(3), 349-359. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2007.00402.x>

Fürst D., 2006, The Role of Experimental Regionalism in Rescaling the German State, "European Planning Studies", 14(7), 923-938. <https://doi.org/10.1080/09654310500496313>

Gdynia z NORDĄ promuje inwestycje w Cannes, 2012, Gdynia moje miasto, http://www.gdynia.pl/wydarzenia/70_75023.html (19.07.2013).

Gendźwiłł, A., 2009, Bezpartyjni prezydenci miast i ich znaczenie dla lokalnej polityki, Instytut Socjologii UW, Warszawa [praca magisterska].

Gimm D-W., 2013, Fracturing hegemony: regionalism and state rescaling in South Korea, 1961-71, "International Journal of Urban and Regional Research", 37(4), 1147-1167. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12002>

Gold J.R., Gold M.M., 2011a, Introduction, [w:] Gold J.R., Gold M.M. (red.), Olympic Cities, Routledge, London, New York, 1-16.

Gold J.R., Gold M.M. (red.), 2011b, Olympic Cities, Routledge, London, New York.

Goldsmith M., Klausen K. (red.), 1997, European Integration and Local Government, Edward Elgar, Cheltenham.

Goldsmith S., Eggers W.D., 2004, Governing by Network, Brooking Institution Press, Washington, D.C.

Gorzela G., 2009, Fakty i mity rozwoju regionalnego, "Studia Lokalne i Regionalne", 2(36), 5-27.

Gorzela G., Smętkowski M., 2005, Metropolia i jej region w gospodarce informacyjnej, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.

Górnośląski Związek Metropolitalny, władze i członkowie, 2014, Metropolia "Silesia", <http://www.gzm.org.pl/> (17.07.2014).

Green Cowles M., Caporaso J., Risse T. (red.), 2001, Transforming Europe. Europeanization and Domestic Change, Cornell University Press, Ithaca, London.

Grochowski M., 2000, Zmiany przestrzeni miejskiej w okresie transformacji na przykładzie Warszawy, [w:] I. Jażdżewska (red.), Miasto postsocjalistyczne - organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany, cz. I, XIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. UŁ, Łódź, 87-91.

Grochowski M., 2001, Polityka miejska w warunkach transformacji (przykład Warszawy), [w:] I. Jażdżewska (red.), Miasto postsocjalistyczne - organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany, cz. II, XIV Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. UŁ, Łódź, 151-157.

Grosse T.G., 2009, Cele i zasady polityki regionalnej państwa. Ekspertyza dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na temat Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/poziom_regionalny/ekspertyzy/Documents/Grosse_ekspertyza_Cele%20i_zasady_MRR_02042009_1.pdf (10.03.2014).

- Gualini E., 2006, The Rescaling of Governance in Europe: New Spatial and Institutional Rationales, "European Planning Studies", 14(7), 881-904. <https://doi.org/10.1080/09654310500496255>
- Gumkowska M., Herbst J., 2005, Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych - raport z badań 2004, Stow. Klon-Jawor, Warszawa.
- Haggett P., 2001, Geography: A Global Synthesis, Prentice Hall, London.
- Hambleton R., 2008, Learning from others globally, "Municipal Journal" z 24.04, 12-13.
- Hambleton R., 2014, Leading the Inclusive City. Place-based innovation for a bounded planet, The Policy Press, Bristol. <https://doi.org/10.1332/policypress/9781447304975.001.0001>
- Hamedinger A., Bartik H., Wolffhardt A., 2008, The Impact of EU Area-based Programmes on Local Governance: Towards a 'Europeanisation'?, "Urban Studies", 45(13), 2669-2687. <https://doi.org/10.1177/0042098008098199>
- Hamedinger A., Wolffhardt A., (red.), 2010, The Europeanization of Cities: Policies, Urban Change and Urban Networks, Techne Press, Amsterdam.
- Hanssen G.S., Mydske P.K., Dahle E., 2013, Multi-level coordination of climate change adaptation: by national hierarchical steering or by regional network governance?, "Local Environment: The International Journal of Justice and Sustainability", 18(8), 869-887. <https://doi.org/10.1080/13549839.2012.738657>
- Harvey D., 1989, From managerialism to entrepreneurialism: the transformation of urban governance in late capitalism, "Geografiska Annaler B", 71, 3-17. <https://doi.org/10.1080/04353684.1989.11879583>
- Harvey D., 1990, The Conditions of Postmodernity. A Enquiry into the Origins of Cultural Change, Blackwell Publishers, Cambridge.
- Harvey, D., 2001, Spaces of Capital: Towards a Critical Geography, Routledge, London.
- Hausner J., 2001, Modele polityki regionalnej w Polsce, "Studia Lokalne i Regionalne", 1(5), 5-24.
- Hausner J., 2008, Zarządzanie publiczne, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.
- Hayasi M., 2013, Times and spaces of homeless regulation in Japan, 1950s-2000s: historical and contemporary analysis, "International Journal of Urban and Regional Research", 37(4), 1188-1212. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2012.01200.x>
- Heinelt H., Niederhafner S., 2008, Cities and organized interest intermediation in the EU multi-level system, "European Urban and Regional Studies", 15(2), 173-187. <https://doi.org/10.1177/0969776408090023>
- Heinelt H., Razin E., Zimmermann K., 2011, Research questions and methods, [w:] H. Heinelt, E. Razin, K. Zimmermann (red.), Metropolitan Governance. Different Paths in Contrasting Contexts: Germany and Israel, Campus Verlag, Frankfurt, New York, 10-21.
- Heinelt H., Kübler D. (red.), 2005, Metropolitan Governance. Capacity, democracy and the dynamics of place, Routledge, Oxon. <https://doi.org/10.4324/9780203448083>
- Heywood A., 2009, Politologia, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.

Historia władz UMP, 2012, Unia Metropolii Polskich, <http://www.metropolie.pl/historia-wladzump/> (10.05.2013).

Hooghe L., Marks G., 2001, Multi-level Governance and European Integration, Rowman and Littlefield Publishers, Inc., Lanham, MD.

Horan C., 2009, The politics of competitive regionalism in Greater Boston, "Journal of Urban Affairs", 31(3), 349-369. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9906.2009.00463.x>

Hubbard P., Kitchin R., Bartley B., Fuller D., 2002, Thinking Geographically. Space, Theory and Contemporary Human Geography, Continuum, London, New York.

Idea Europejskiej Stolicy Kultury, 2013, Lublin - miasto inspiracji, http://kultura.lublin.eu/wiadomosci,1,2319,Idea_Europejskiej_Stolicy_Kultury.html?locale=pl_PL (05.08.2013).

Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2013 roku, 2013, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 20.02, http://www.ms.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2013_roku (31.07.2013).

Inne brzmienie Art&Music Festival, 2014, Wschód Kultury, Lublin, <http://wschodkultury.eu.lublin/?lang=pl> (15.02.2014).

Instrumenty rozwoju w polityce spójności po 2013 r., 2011, "Polityka Regionalna", |25.10, <http://www.euractiv.pl/wersja-do-druku/wywiad/instrumenty-rozwoju-w-polityce-spojności-po-2013-r-003045> (21.11.2013).

Internal Rules. Adopted by the EUROCITIES Annual General Meeting in Lyon on 22 November 2005, 2005 [materiał organizacji z zasobów miasta członkowskiego].

Izdebski H., 2007, Od administracji publicznej do public governance, "Zarządzanie Publiczne", 1, 7-20.

Izdebski H., 2014, Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 14 maja 2013 r. (II SA/O1 196/13); glosa aprobująca, "Samorząd Terytorialny", 1-2, 163-174.

Jachtenfuchs M., Kohler-Koch B., 2004, Governance in der Europa-ischen Union, [w:] A. Benz (red.), Governance - Regieren in komplexen Regelsystemen, Verlag für Socialwissenschaften, Wiesbaden, 77-101. https://doi.org/10.1007/978-3-531-90171-8_5

Jałowiecki B., 1988, Społeczne wytwarzanie przestrzeni, Książka i Wiedza, Warszawa.

Jałowiecki B., 2000, Społeczna przestrzeń metropolii, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.

Jałowiecki B., 2005, Polskie miasta w procesie metropolizacji, "Studia Regionalne i Lokalne", 1 (19), 5-14.

Jałowiecki B., Sekuła E., Smętkowski M., Tucholska A. (red.), 2009, Warszawa. Czyje jest miasto?, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.

Jałowiecki B., Szczepański M., 2002, Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.

Jedlecki P., 2013, Czas na metropolie. Mogą powstać już w 2014 r., "Gazeta Wyborcza" z 04.09, http://wyborcza.pl/1,75478,14543332,Czas_na_metropolie_Moga_powstac_juz_w_2014_r_.html (04.09.2013).

- Jensen C.S., 2010, Neo-functionalism, [w:] M. Cini, N. Perez-Solorzano Borrigan (red.), European Union. Politics, Oxford University Press, Oxford, New York, 71-85.
- Jessop B., 2002a, Governance and Metagovernance: On Reflexivity, Requisite Variety, and Requisite Irony, [w:] H. Heintel, P. Getimis, G. Kafkalas, R. Smith, E. Swyngedouw (red.), Participatory Governance in Multi-Level Context. Concepts and Experience, Leske+Budrich, Opladen, 33-58.
- Jessop B., 2002b, The Future of the Capitalist State, Polity Press, Cambridge.
- Jessop B., 2004, Multi-level Governance and Multi-level Metagovernance, [w:] I. Bache, M. Flinders (red.), Multi-level Governance, Oxford University Press, Oxford, New York, 49-74.
<https://doi.org/10.1093/0199259259.003.0004>
- Jessop B., 2007, Promowanie dobrego rządzenia i ukrywanie jego słabości, "Zarządzanie Publiczne", 2(2), 5-26.
- John P., 2001, Local Governance in Western Europe, Sage, London.
- Jouve B., 2005, From government to urban governance in Western Europe: a critical analysis, "Public Administration and Development", 25, 285-294. <https://doi.org/10.1002/pad.385>
- Józefczuk G., 2010, Forum Eurocities w Lublinie. Go east, "Gazeta Wyborcza" z 04.10, http://lublin.gazeta.pl/lublin/1,35640,8455443,Forum_Eurocities_w_Lublinie_Go_east.html (26.09.2013).
- Kaczmarek T., 2005, Struktury terytorialno-administracyjne i ich reformy w krajach europejskich, Wyd. UAM, Poznań.
- Kaczmarek T., 2010, Proces integracji metropolitalnej - "od dołu" i "od góry", [w:] A. Lutrzykowski, R. Gawłowski (red.), Metropolie. Wyzwanie polskiej polityki miejskiej, Wyd. Adam Marszałek, Toruń, 45-61.
- Kaczmarek T., Mikuła Ł., 2007, Ustroje terytorialno-administracyjne obszarów metropolitalnych w Europie, Wyd. Nauk. Bogucki, Poznań.
- Kafka K., Nawrotek K., 2004, Przegrana gra w miasto, "Gazeta Wyborcza" z 8.09.
- Karnowski J., 2007a, Zaścianek z biletem aglomeracyjnym, "Gazeta Wyborcza" z 16.03, dodatek Trójmiasto [tekst pierwotny].
- Karnowski J., 2007b, Modele budowy metropolii w Europie. Jaka metropolia na Pomorzu?, "Gazeta Wyborcza" z 24.03, dodatek Trójmiasto [tekst pierwotny].
- "Katowice 2020". Strategia rozwoju miasta, 2005, Katowice,
<http://bip.um.katowice.pl/dokumenty/2005/12/19/4-52-1068-05z.pdf> (16.02.2014).
- Keating M., 1999, Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies, [w:] F. Aldecoa, M. Keating (red.), Paradiplomacy in Action. The Foreign Relations of Subnational Governments, Frank Cass, London, Portland, Or., 1-16.
- Keil R., 1998, Toronto in the 1990s: dissociated governance?, "Studies in Political Economy", 56, 151-167. <https://doi.org/10.1080/19187033.1998.11675295>
- Kierunki działania SSOM na 2011 rok, 2010, Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego z siedzibą w Szczecinie, http://www.som.szczecin.pl/som/chapter_104026.asp?soid=0927445F870E49F893BFC233DD58BF8F (26.01.2012).

Klijn E.H., Koppenjan J.F.M., 2011, Zarządzanie publiczne i sieci powiązań. Podstawy podejścia do rządzenia opartego na teorii sieci, "Zarządzanie Publiczne", 2-3(16-17), 123-146.

Klink J., 2013, Development regimes, scales and state spatial restructuring: change and continuity in the production of urban scape in metropolitan Rio de Janeiro, Brazil, "International Journal of Urban and Regional Research", 37(4), 1168-1187. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2012.01201.x>

Klucze do Domu Polskiego we Lwowie przekazane lwowskim Polakom, 2013, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 16.12, http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/klucze_do_domu_polskiego_we_lwowie_przekazane_lwowskim_polakom (08.03.2014).

Knodt M., Große Hüttmann M., 2005, Der Multi-Level Governance Ansatz, [w:] H.-J. Bieling, M. Lerch (red.), Theorien der europäischen Integration, Verlag für Socialwissenschaften, VS, Wiesbaden, 223-248. https://doi.org/10.1007/978-3-663-11642-4_9

Kohler-Koch B., 1999, The Evolution and Transformation of European Governance, [w:] B. Kohler-Koch (red.), The Transformation of Governance in the European Union, Routhledge, London, 14-35.

Kolarska-Bobińska L. (red.), 2009, Nowe metody zarządzania w państwach Unii Europejskiej, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.

Kolosov V., Scott J.W., 2013, Selected Conceptual Issues in Border Studies. Working Paper 4, EUBORDERSCAPES, October, http://www.euborderscapes.eu/fileadmin/user_upload/Working_Papers/EUBORDERSCAPES_Working_Paper_4_Kolosov_and_Scott.pdf (17.07.2014).

Kořakowski L., 2009, Czy Pan Bóg jest szczęśliwy i inne pytania, Znak, Kraków.

Komorowski J., 1999, Konkurencja między miastami integrującej się Europy, [w:] A. Sobczak (red.), Wybrane strategie rozwoju, "Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Poznaniu", seria I, z. 273, 157-169.

Komorowski J., 2000, Współczesne uwarunkowania gospodarczo-przestrzenne internacjonalizacji miast polskich, Wyd. Akademii Ekon. w Poznaniu, Poznań.

Koncepcja Kolegiów Metropolitalnych, 2013, Załącznik do Deklaracji UMP w sprawie terytorialnego współdziałania władz, Warszawa, 24.04, <http://www.metropolie.pl/wp-content/uploads/2013/04/1b.-Koncepcja-Kolegium-Metropolitalnego-zalacznik-2-do-Deklaracji-UMP-z-24-IV-2013.pdf> (10.05.2013).

Koncepcja rozwoju transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina - część polska, 2010, Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, http://www.som.szczecin.pl/SOM/chapter_104028.asp?soiD=E21D10724EC24C5893691789899FDE30 (17.07.2013).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., 1997, Dz.U. nr 78, poz. 483, <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>.

Kooiman J., 2000, Societal governance: levels, models, and others of social-political interaction, [w:] J. Pierre (red.), Debating governance: authority, steering, and democracy, Oxford University Press, Oxford, 138-164.

Kooiman J., 2008, (Współ)rzządzenie socjopolityczne, "Zarządzanie Publiczne", 3(5), 135-151.

- Korcelli P., 1967, Problematyka regionów metropolitalnych w Stanach Zjednoczonych i w Wielkiej Brytanii, "Przegląd Geograficzny", t. XXXIX, z. 2, 333-351.
- Kozak M., 2010, Wielkie imprezy sportowe: korzyść czy strata?, "Studia Lokalne i Regionalne", 1(39), 39-68.
- Kręc A., 1998, Współpraca zagraniczna miast i gmin polskich w świetle badań ankietowych, [w:] A. Brzozowska (red.), Związki bliźniacze. Współpraca międzynarodowa samorządów lokalnych, Związek Miast Polskich, Poznań, 24-38.
- Krüger N., 2011, The Institutionalization of a Metropolitan Region: The Region of Hannover, [w:] H. Heinelt, E. Razin, K. Zimmermann (red.), Metropolitan Governance. Different Paths in Contrasting Contexts: Germany and Israel, Campus Verlag, Frankfurt, New York, 137-166.
- Krukowska J., 2013, Zróżnicowanie polityk rozwojowych realizowanych za pomocą Regionalnych Programów Operacyjnych 2007-2013, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW [rozprawa doktorska].
- KSRR - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskiej, 2010, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 13.07, Warszawa, <http://rpo.slaskie.pl/zalaczniki/2014/01/17/1389965346.pdf> (8.03.2014).
- Kübler D., Heinelt H., 2005, Metropolitan governance, democracy and dynamics of place, [w:] H. Heinelt, D. Kübler (red.), Metropolitan Governance. Capacity, democracy and the dynamics of place, Routledge, Oxon, 8-27. <https://doi.org/10.4324/9780203448083>
- Kübler D., Schwab B., 2007, New Regionalism in Five Swiss Metropolitan Areas: an Assessment of Inclusiveness, Deliberation and Democratic Accountability, "European Journal of Political Research", 46(4), 473-502. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2007.00697.x>
- Kukliński A. (red.), 1990, Globality versus locality, Wyd. WGiSR UW, Warszawa.
- Kurjata E., 2006, Partnerstwa miast drogą do nowoczesnej Europy - przykład miasta Szczecin, "Zeszyty Bałtyckie", 7-17.
- Kurjata E., 2010, Związek Miast Bałtyckich - ważny gracz na arenie współpracy międzynarodowej, "Zeszyty Bałtyckie", numer specjalny, 13-27.
- Kuźniar R., 1994, Stosunki międzynarodowe - istota, uwarunkowania, badanie, [w:] E. Haliżak, R. Kuźniar (red.), Stosunki międzynarodowe. Geneza, struktura, funkcjonowanie, Wyd. UW, Warszawa, 15-32.
- Kwiatkowska K., 2013, Warszawa z Mazowszem, Mazowsze bez Warszawy - w poszukiwaniu sensu regionalnych podziałów administracyjnych, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW [praca magisterska].
- KZK GOP [Komunalny Związek Komunikacyjny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego], 2011, Geneza, <http://www.kzkgop.com.pl/strony/p-1-geneza.html> (13.02.2012).
- Lackowska M., 2008, Core city as a metropolitan leader? Considerations on the core city role (and preconditions for playing it) on the metropolitan scene. EURA Conference "Learning cities in a knowledge based society", Milan, 9-11 October [elektroniczna publikacja po konferencji].
- Lackowska M., 2009a, Why is voluntary co-operation condemned to failure? Reflections on the Polish German and background, "Lex Localis", 7(4), 347-369. [https://doi.org/10.4335/7.4.347-369\(2009\)](https://doi.org/10.4335/7.4.347-369(2009))

- Lackowska M., 2009b, Zarządzanie obszarami metropolitalnymi w Polsce. Między dobrowolnością a imperatywem, Wyd. UW, Warszawa. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323510017>
- Lackowska M., 2009c, Zarządzanie wielopoziomowe - nowe zastosowania koncepcji, "Zarządzanie Publiczne", 3(9), 53-68.
- Lackowska M., 2011, Frankfurt/Rhine-Main: Governance without coordination?, [w:] H. Heinelt, E. Razin, K. Zimmermann (red.), Metropolitan Governance. Different Paths in Contrasting Contexts: Germany and Israel, Campus Verlag, Frankfurt, New York, 79-114.
- Lackowska-Madurowicz M., 2011, Europeizacja - ramy koncepcyjne dla badań samorządów?, "Zarządzanie Publiczne", 1(15), 55-74.
- Lackowska-Madurowicz M., 2012, Polityka przestrzenna i zarządzanie w obszarach metropolitalnych, [w:] M.J. Nowak, T. Skotarczak (red.), Zarządzanie przestrzenią miasta, CeDeWu, Warszawa, 163-194.
- Lackowska M., Mikuła Ł., 2013, How metropolitan can you go? Citizenship in Polish city-regions. Tekst przygotowany na konferencję "Comparing Local Citizenship in City Regions" w Umei, 18--19.06, zorganizowaną przez Wydział Nauk Politycznych Uniwersytetu w Umei.
- Lackowska M., Swianiewicz P., 2013, Czy projekty unijne stymulują współpracę międzygminną?, [w:] E. Małuszyńska (red.), Dynamika, cele i polityka zintegrowanego rozwoju regionów, Wyd. Nauk. Bogucki, Poznań, 265-281.
- Lackowska M., Zimmermann K., 2011, New forms of territorial governance in metropolitan regions? A Polish-German comparison, "European Urban and Regional Studies", 18(2), 156-169. <https://doi.org/10.1177/0969776410390746>
- Lackowska-Madurowicz M., Swianiewicz P., 2012, The Polish colours of the EU cohesion Policy - nonstrategic implementation of regional programmes, [w:] B. Egner, M. Haus, G. Terizakis (red.), Regieren, Springer VS, Wiesbaden, 511-532. https://doi.org/10.1007/978-3-531-19793-7_29
- Lambooy J.G., 1990, Local and global economy; a new dilemma?, [w:] A. Kukliński (red.), Globality versus locality, Wyd. WGiSR UW, Warszawa, 9-29.
- Langhagen-Rohrbach C., 2004, Aktuelle Regionalisierungprozesse in the Rhine-Main Region, "RuR", 1, 58-66 <https://doi.org/10.1007/BF03183468>
- Le Galès P., 2000, Private-sector interest and urban governance, [w:] A. Bagnasco, P. Le Galès (red.), Cities in Contemporary Europe, Cambridge University Press, Cambridge, 120-145.
- Le Galès P., 2002, European Cities. Social Conflict and Governance, Oxford University Press, Oxford, New York. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199243570.001.0001>
- Lefebvre H., 1991 [1974], The Production of Space, Blackwell Publishers, Oxford, Cambridge.
- Lefevre C., d'Albergo E., 2007, Guest editorial: Why cities are looking abroad and how they go about it, "Environment and Planning C: Government and Policy", 25, 317-326 <https://doi.org/10.1068/c2503ed>
- Leonardi R., 2005, Cohesion Policy in the European Union: The Building of Europe, Palgrave, London. <https://doi.org/10.1057/9780230503861>
- Lever W., 1993, Competition within the European Urban system, "Urban Studies", 30, 935-948. <https://doi.org/10.1080/00420989320080871>

- Lidström A., 2013, Citizens in the City-regions. Political Orientations Across Municipal Borders, "Urban Affairs Review", 49(2), 282-306. <https://doi.org/10.1177/1078087412457549>
- Lipiec J., 1972, Podstawy ontologii społeczeństwa, PWN, Warszawa.
- Lisowski A., 2003, Koncepcje przestrzeni w geografii człowieka, Wyd. WGISR UW, Warszawa.
- Lisowski A., 2005, Geografia jako nauka chorologiczna, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), Geografia jako nauka o przestrzeni, środowisku i krajobrazie, t. 1, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź, 25-49.
- Lisowski A., Grochowski M., 2009, Procesy suburbanizacji: uwarunkowania, formy i konsekwencje. Ekspertyzy do Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/poziom_krajowy/polska_polityka_przestrzenna/prace_na_d_KPZK_2008_2033/Documents/Lisowski.pdf (17.07.2014).
- Liszewski S., 2001, Model przemian przestrzeni miejskiej miasta postsocjalistycznego, [w:] I. Jażdżewska (red.), Miasto postsocjalistyczne - organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany, cz. II, XIV Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. UŁ, Łódź, 303-309.
- Logan J., Molotch H., 1987, Urban Fortunes: The Political Economy of Place, University of California Press, Berkeley, Los Angeles.
- Low M., Barnett C., 2000, After globalization, "Environment and Planning D: Society and Space", 18, 53-61. <https://doi.org/10.1068/d8s>
- Lublin. Europejska Stolica Kultury 2016. Aplikacja Finałowa, 2011, http://kultura.lublin.eu/pi/17773_1.pdf (08.02.2014).
- Lublin wygrał w konkursie Polska Pięknieje, 2011, "Kurier Lubelski" z 05.05, <http://www.kurierlubelski.pl/artukul/399941,lublin-wygral-w-konkursie-polska-pieknieje,id,t.html> (07.02.2014).
- Ludwig J., Mandel K., Schwiager C., Terizakis G. (red.), 2008, Metropolregionen in Deutschland, Nomos, Baden-Baden, 169-183. <https://doi.org/10.5771/9783845217437>
- MacLeod G., 2001, New regionalism Reconsidered: Globalization and the Remaking of Political Economic Space, "International Journal of Urban and Regional Research", 25(4), 804-829. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00345>
- Mała dyplomacja: rozmowa z Sibille Weber, koordynatorem związków bliźniaczych Rady Gmin i Regionów Europy, 1998, [w:] A. Brzozowska (red.), Związki bliźniacze. Współpraca międzynarodowa samorządów lokalnych, Związek Miast Polskich, Poznań, 17-21.
- Mamy bardzo dobrą wiadomość!, 2014, Poznańska Kolej Metropolitalna, Metropolia Poznań, <https://www.facebook.com/MetropoliaPoznan/posts/649300201771397> (17.07.2014).
- Marcussen M., Torfing J. (red.), 2007, Democratic network governance in Europe, Palgrave, New York. <https://doi.org/10.1057/9780230596283>
- Marston S.A., 2000, The social construction of scale, "Progress in Human Geography", 24(2), 219-242. <https://doi.org/10.1191/030913200674086272>

- Martin D., McCann E., Purcell M., 2003, Space, Scale, Governance, and Representation: Contemporary Perspectives on Urban Politics and Policy, "Journal of Urban Affairs", 25(2), 113-121. <https://doi.org/10.1111/1467-9906.t01-1-00001>
- Martins L., Rodriguez Alvarez J.M., 2007, Towards Glocal Leadership: Taking up the Challenge of New Local Governance, "Environment and Planning C", 26(3), 391-409. <https://doi.org/10.1068/c0641>
- Massey D., 2005, For space, Sage, London.
- Matczewski A., 2000, Zarządzanie projektami, [w:] A.K. Koźmiński, W. Piotrowski (red.), Zarządzanie. Teoria i praktyka, PWN, Warszawa, 451-488.
- Mayer M., 1995, Urban governance in the post-Fordist city, [w:] P. Healy, S. Cameron, S. Davoudi, S. Graham, A. Madani-Pour (red.), Managing Cities: The New Urban Context, John Wiley and Sons, Chichester.
- Mażewski L., 1997, Samorządowy region Gdańska, "Samorząd Terytorialny", 11, 20-31
- Member Cities, Union of the Baltic Cities, http://www.ubc.net/member_cities,14.html (17.07.2013).
- METREX: Meetings 1997-2010, Conferences 2010-2017, METREX the network of European Metropolitan Regions and Areas, <http://www.eurometrex.org/ENT1/EN/Meetings/meetings.php> (28.09.2013).
- [Metropolia "Silesia"], Pełnia kultury. Pełnia życia, http://pelniakultury.pl/silesia/o_metropolii_-_silesia (18.07.2013).
- Metropolia Silesia na targach inwestycyjnych w Cannes, 2013, InSilesia.pl, http://insilesia.pl/aktualnosci/artukul/17435/4/Metropolia_Silesia_na_targach_inwestycyjnych_w_Cannes (17.07.2014).
- Metropolitalne (Miejskie) Komisje Wspólne, 2013, <http://www.metropolie.pl/wp-content/uploads/2013/04/1a.-Konceptcja-Metropolitalnych-Komisji-Wspolnych-zalacznik-1-do-Deklaracji-UMP-z-24-IV-2013.pdf> (17.07.2014).
- Miasto Poznań - raport z aktywności europejskiej w latach 2009-2010. Wniosek o przyznanie nagrody Rady Europy [materiały z urzędu miasta].
- Mikuła Ł., 2011, Funkcjonowanie i integracja aglomeracji poznańskiej w opinii mieszkańców i polityków lokalnych, Wyd. Nauk. Bogucki, Poznań.
- Milnar Z., 1990, Territorial identities: between individualization and globalization, [w:] A. Kukliński (red.), Globality versus locality, Wyd. WGiSR UW, Warszawa, 57-62.
- Mintzberg H., 1983, Structure in Fives. Designing Effective Organizations, Prentice Hall, Englewood Cliffs.
- Mintzberg's Organizational Configuration; Summary and Forum, http://www.12manage.com/methods_mintzberg_configurations.html (20.03.2014).
- Monocle, Quality of Life Survey 2013, <http://monocle.com/film/affairs/quality-of-life-survey-2013/> (17.07.2014).
- Mościcki B., 2007, Górnośląski Związek Metropolitalny, "Wspólnota", 29.
- Nawratek K., 2008, Miasto jako idea polityczna, Korporacja Ha!art, Kraków.

Négrier E., 2006, Rescaling French Urban Territories: State, Local Power and Regional Configurations in the Building of New Metropolitan Institutions, "European Planning Studies", 14(7), 939-958. <https://doi.org/10.1080/09654310500496354>

Nominacje do nagrody Super Samorząd 2013, 2014, <http://www.pzr.org.pl/nominacje-do-nagrodysuper-samorzad-2013/> (08.02.2014)

Norris D.F., 2001, Prospects for regional governance under the new regionalism: economic imperatives versus political impediment, "Journal of Urban Affairs", 23(5), 557-571. <https://doi.org/10.1111/0735-2166.00106>

Nowicka P., 2006, Wykorzystanie konkursów i rankingów dla samorządów w promocji gmin, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW [praca magisterska].

O'Brien R., 1992, Global Financial Integration. The End of Geography, Chatham House/Pinter, London.

O firmie. MPT liderem polskiego przemysłu targowego, 2013, Międzynarodowe Targi Poznańskie, Poznań - miasto know-how, http://www.mtp.pl/all/pl/o_firmie/ (28.09.2013).

Ogólne zasady współpracy międzynarodowej gminy miejskiej Kraków, 2006. Załącznik nr 1 do uchwały nr CXIII/1126/06 Rady Miasta Krakowa, Kraków, 21.06, https://www.bip.krakow.pl/wladze/zarzadzenia/pliki/zp_822_1_06.pdf (15.05.2013).

Olbrycht J., 1998, Wstęp, [w:] A. Brzozowska (red.), Związki bliźniacze. Współpraca międzynarodowa samorządów lokalnych, Związek Miast Polskich, Poznań, 5-6.

O nas: Ośrodek Debaty Międzynarodowej, 2012, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, http://odm.gov.pl/pl/odm/o_nas/ (06.12.2013).

Osborne D., Gaebler T., 1992, Rządzić inaczej, Media Rodzina, Poznań.

Ostrom E., Gardner R., Walker J., 1994, Rules, games and common-pool resources, The University of Michigan Press, Ann Arbor. <https://doi.org/10.3998/mpub.9739>

Ostrowski K., Przeworski A., 1984, Local leadership in Poland, [w:] J. Wiatr (red.), Local politics in Poland. Twenty years of research, Institute of Sociology, Warsaw University Press, Warsaw, 33-65.

Otgaar A., van den Berg L., van der Meer J., Speller C., 2008, Empowering Metropolitan regions through New Forms of Cooperation, Ashgate, Aldershot.

O zadaniach polskiej polityki zagranicznej w roku 2013 - wystąpienie ministra Radosława Sikorskiego w Sejmie RP, 2013, <http://www.radeksikorski.pl/aktualnosci/o-zadaniach-polskiej-politykizagranicznej-w-roku-2013-wystapienie-ministra-radoslaw-sikorskiego-w-sejmie-rp/> (21.04.2013).

Pachelska K. 2012, Czy ustawa metropolitalna jest w ogóle potrzebna, dziennikzachodni.pl, 29.09, http://www.dziennikzachodni.pl/artykul/665663,czy-ustawa-metropolitalna-jest-w-ogolepotrzebna-opinie-wideo,id,t.html#czytaj_dalej (20.02.2014).

Painter J., 2008, European Citizenship and the Regions, "European Urban and Regional Studies", 15(1), 5-19. <https://doi.org/10.1177/0969776407081277>

Pakulska T., 2012, Miasta XX wieku - w poszukiwaniu nowych przewag konkurencyjnych korporacji transnarodowych, [w:] T. Sporek (red.), Międzynarodowe stosunki gospodarcze - internacjonalizacja i konkurencyjność międzynarodowa, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice, 53-62.

Park B.G., 2013, State Rescaling in Non-Western Contexts, "International Journal of Urban and Regional Research", 37(4), 1115-1122. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12074>

Partnerstwo Wschodnie, 2013, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, <http://geopolityka.net/partnerstwo-wschodnie-broszura-msz/> (17.07.2014).

Parysek K., 2009, Przygotowania miast polskich do prezydencji Polski w 2011 - casus miasta Poznania, [w:] Z. Czechóra, M.J. Tomaszuk (red.), Przewodnictwo państwa w Radzie Unii Europejskiej - doświadczenia partnerów, propozycje dla Polski, Wyd. WNPiD UAM, Poznań, 177-182.

Passi A., 2012, A Border Theory: an unattainable dream or a realistic aim for border scholars?, [w:] D. Wastl-Walter (red.), The Ashgate research companion to border studies, Ashgate, Burlington, 11-31.

Payre R., 2010, The Importance of Being Connected. City Networks and Urban Government: Lyon and Eurocities (1990-2005), "International Journal of Urban and Regional Research", 34(2), 260-280. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2010.00937.x>

[Piętnastu] 15 marszałków przeciw zmianom w Janosikowym. Tylko Mazowsze inaczej, 2013, "Gazeta Wyborcza" z 08.12, dodatek Rzeszów, http://rzeszow.gazeta.pl/rzeszow/1,34962,15098785,15_marszalkow_przeciw_zmianom_w_janosikowym_Tylko.html (09.01.2014).

Piotrowski W., 2000, Organizacje i zarządzanie - kierunki, koncepcje, punkty widzenia, [w:] A.K. Koźmiński, W. Piotrowski (red.), Zarządzanie. Teoria i praktyka, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa, 615-765.

Podsumowanie Konferencji "Miasto 2013 - Zarządzanie Miastem", 2013, Katowice, 22 kwietnia, <http://www.janolbrycht.pl/aktualnosci/polityka-miejaska/podsumowanie-konferencji-miasto-2013-zarzadzanie-miastem/> <http://www.janolbrycht.pl/aktualnosci/polityka-miejaska/podsumowanie-konferencji-miasto-2013-zarzadzanie-miastem/> (11.05.2013).

Podsumowanie prezydencji w kulturze, 2012, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 02.01, http://www.mkidn.gov.pl/media/docs/20120102-inf_prasowa.pdf (08.02.2014).

Poland Convention Bureau, <http://www.poland-convention.pl/pl> (05.08.2013).

Polska Krajem Bałtyckim - konferencja w Gdańsku, 2011a, <http://mobile.gdansk.gda.pl/naszemiasto,512,19887.html> (05.08.2013).

Polska Krajem Bałtyckim - konferencja w Gdańsku, 2011b, Nasze miasto Gdańsk, <http://www.gdansk.pl/nasze-miasto,512,19887.html> (17.07.2014).

Popescu G., 2008, The conflicting logics of cross-border reterritorialization: Geopolitics of Euroregions in Eastern Europe, "Political Geography", 27(4), 418-438. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2008.03.002>

Porawski A., 1998, Przedsięwzięcia Związku Miast Polskich podejmowane dla wspierania kontaktów partnerskich miast i gmin, [w:] A. Brzozowska (red.), Związki bliźniacze. Współpraca międzynarodowa samorządów lokalnych, Związek Miast Polskich, Poznań, 22-23.

Porawski A., 2013, Brak równowagi, <http://www.samorzad.pap.pl/depesza//dep/124492/Andrzej-Porawski-Brak-rownowagi> (05.06.2013).

Poznań w Europie, Europa w Poznaniu. Współpraca międzynarodowa Miasta Poznania w roku 2011. Kandydatura Poznania do nagrody Rady Europy 2011 [materiały z urzędu miasta].

Poznańska Kolej Metropolitalna, 2014, Poznań Metropolia, <http://www.aglomeracja.poznan.pl/aglomeracja/public/aglomeracja/pages.html?id=24896instance=1144&parent=0&-lang=pl> (17.07.2014).

Priorytety i kierunki współpracy międzynarodowej Gdańska, 2008, Urząd Miejski w Gdańsku, <http://www.gdansk.pl/bip/jednostki-pomocnicze,62,187.html> (03.10.2013); <http://www.gdansk.pl/bip/architektura,62,187.html> (20.01.2014).

Program UE URBACT II: Trzeci nabór projektów - zasady aplikowania, procedury tworzenia sieci, 2012, Katowice, 19.01, http://urbactdwa.silesia.org.pl/pliki/trzeci_nabor_projektow_urbact.pdf (24.01.2014).

Program URBACT II - Podręcznik dla Lokalnych Grup Wsparcia. Przewodnik Tworzenia Lokalnych Planów Działań, 2009, Wyd. URBACT, Saint-Denis la Plaine Cedex, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_przestrzenna/URBACT/Dokumenty/Documents/Toolkit_LSG_PL.pdf (24.01.2014).

Projekt ustawy o polityce miejskiej państwa i współpracy jednostek samorządu terytorialnego w tym zakresie, 2009, <http://www.bip.msw.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnych/2009/18133,dok.html> (01.02.2014).

Projekt ustawy o Regionalnym Związku Komunalnym "Silesia", 2008, "BDP Finanse Publiczne", 1(3), <http://www.finansepubliczne.bdo.pl/biuletyn/48/jednostki-finansow-publicznych/koncepcja-ustrojowa-aglomeracji-slaskiej-projekt-ustawy-o-regionalnym-zwiazku-komunalnym-silesia.html> (17.07.2014).

Projekty URBACT II z udziałem polskich partnerów - podsumowanie rezultatów, 2011, Krajowy Punkt Kontaktowy URBACT II, Poznań, <http://www.urbact.pl/> (5.09.2013).

Przedstawicielstwo Miasta Krakowa w Brukseli, 2007, http://www.bip.krakow.pl/?sub_dok_id=17445 (08.03.2014)

Przewodnictwo Polski w Radzie Unii Europejskiej. Raport końcowy z przygotowań i sprawozdania prezydencji, 2012. Raport złożony przez Pełnomocnika Rządu ds. Przygotowania Organów Administracji Rządowej i Sprawowania przez Rzeczpospolitą Polską Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej, Warszawa, kwiecień, <http://www.msz.gov.pl/resource/cca83422-8661-4b6e-9e32-f94e9bc3db4b:JCR> (8.03.2014).

Radaelli C.M., 2003, The Europeanization of Public Policy, [w:] K. Featherstone, C.M. Radaelli (red.), The Politics of Europeanization, Oxford University Press, Oxford, 27-56. <https://doi.org/10.1093/0199252092.003.0002>

Rada Metropolii, 2014, Metropolia Poznań, <http://www.aglomeracja.poznan.pl/> (17.07.2014).

Ratlose Region, 2008, "Frankfurter Allgemeine Zeitung", 23.02.

Ratuszyński A., 2012, Człowiek, metropolia, idea, "Kurier Metropolitalny", IV, s. 2, http://www.som.szczecin.pl/UMSzczecinFiles/file/SSOM/kurier_metropolitalny_IV.pdf (17.07.2014).

- Rauken T., Mydske P.K., Winsvold M., 2014, Mainstreaming climate change adaptation at the local level, "Local Environment. The International Journal of Justice and Sustainability", 24.01, <https://doi.org/10.1080/13549839.2014.880412>
- Rembowska K., 2000, Zmiana a wartości. Miasto postsocjalistyczne, [w:] I. Jażdżewska (red.), Miasto postsocjalistyczne - organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany, XIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. Uł, Łódź, 47-51.
- Risse T., 2001, A European Identity? Europeanisation and the Evolution of Nation-State Identities, [w:] M. Green Cowles, J. Caporaso, T. Risse (red.), Transforming Europe. Europeization and Domestic Change, Cornell University Press, Ithaca, London, 198-216. <https://doi.org/10.7591/9781501723575-012>
- Risse T., Green Cowles M., Caporaso J., 2001, Europeization and Domestic Change: Introduction, [w:] M. Green Cowles, J. Caporaso, T. Risse (red.), Transforming Europe. Europeization and Domestic Change, Cornell University Press, Ithaca, London, 1-20. <https://doi.org/10.7591/9781501723575-002>
- Róg L., 2013, Czempion po wrocławsku, "Gazeta Wyborcza", 28-29.09.
- Rykiel Z., 1978, Miejsce aglomeracji wielkomiejskich w przestrzeni społeczno-gospodarczej Polski, "Prace Geograficzne", zeszyt monogr. nr 128, IGiPZ PAN, Warszawa.
- Rykiel Z., 2002, Koncepcje i delimitacje wielkomiejskich form osadniczych w Polsce, [w:] I. Jażdżewska (red.), Współczesne formy osadnictwa miejskiego i ich przemiany, XV Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. Uł, Łódź, 9-19.
- Rząd samorządom mówi nie. Proponowane zmiany byłyby za drogie, 2013, <http://www.samorzad-pap.pl/depesza//dep/122897/RZAD-SAMORZADOM-MOWI-NIE> (05.06.2013).
- Rzeszów. Strategia rozwoju miasta do roku 2015, 2008, Rzeszów, <http://bip.erzeszow.pl/plany-i-programy/940,strategia-rozwoju-miasta-rzeszowa-i-studium-uwarunkowa-i-kierunk-w-zagospodarowania-przestrzennego.html> (20.02.2014).
- Sagan I., 2000, Miasto. Scena konfliktów i współpracy, Wyd. UG, Gdańsk.
- Sagan I., 2009, Polityka miejskiego współrzędzenia. Walory koncepcji i ograniczenia praktyki, [w:] G. Gorzelak, M.S. Szczepański, W. Ślęzak-Tazbik (red.), Człowiek - miasto - region. Związki i interakcje, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa, 73-82.
- Sagan I., Halkier H. (red.), 2005, Regionalism Contested: Institution, Society and Governance, Ashgate, Aldershot.
- Salet W., 2006, Rescaling Territorial Governance in the Randstadt Holland: The Responsiveness of Spatial and Industrial Strategies to Changing Socioeconomic Interactions, "European Planning Studies", 14(7), 959-977. <https://doi.org/10.1080/09654310500496396>
- Sancton A., 2008, The Limits of Boundaries. Why City-Regions Cannot Be Self-Governing, McGill-Queen's University Press, Montreal, Kingston, London, Ithaca.
- Savitch H.V., Kantor P., 2002, Cities in the International Marketplace: The Political Economy of Urban Development in North America and Western Europe, Princeton University Press, Princeton. <https://doi.org/10.1515/9780691186504>
- Savitch H.V., Vogel R.K., 2009, Regionalism and Urban Politics, Sage Publisher, Thousand Oaks.

- Schaffer M., Scheck C., 2006, Regionale Kooperation im Rhen-Main-Gebiet, "Materialien zur Regionalentwicklung und Raumordnung", 18.
- Scharpf F.W., 1996, Negative and Positive Integration in the Political Economy of European Welfare States, [w:] G. Marks, F.W. Scharpf, P.C. Schmitter, W. Streeck (red.), Governance in the European Union, Sage, London, Thousand Oaks, New Delhi, 15-39. <https://doi.org/10.4135/9781446279328.n2>
- Sekuła E.A., 2009, Niczyje miasto. Architekci, urbanisci i projektanci przestrzeni publicznej mówią o Warszawie, [w:] B. Jałowiecki (red.), Warszawa - czyje jest miasto?, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa, 66-81.
- Słownik języka polskiego, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa, <http://sjp.pwn.pl/> (17.07.2014).
- Sieć Regionalnych Ośrodków Debaty Międzynarodowej, 2013, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, [http://polskawue.gov.pl/Siec,Regionalnych,Centrow,Informacji,Europejskiej,\(RCIE\),334.html](http://polskawue.gov.pl/Siec,Regionalnych,Centrow,Informacji,Europejskiej,(RCIE),334.html) (01.08.2013).
- Siemieńska R., Tarkowski J., 1984, Polish local leaders and fulfilling community needs politicians or administrators, [w:] J. Wiatr (red.), Local politics in Poland. Twenty years of research, Warsaw University Press, Institute of Sociology, Warsaw, 143-171.
- Sienkiewicz B., 2012, Polityka 2.0, "Tygodnik Powszechny" z 25.03, 13(3272).
- Sikorski R., 2012, Dyplomacja bliska obywatelom, [w:] THINKTANK, Polska polityka zagraniczna. Perspektywa samorządów i obywateli, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, <http://www.msz.gov.pl/resource/e53ba3e8-cc81-408c-9882-8b9082bed2d3:JCR> (18.02.2014).
- Skarżyńska O., Ogłoszono nominacje do nagrody Super Samorząd 2013, 2014, <http://www.ngo.pl/wiadomosci/954914.html> (08.02.2014).
- Smętkowski M., 2009, Miasto developerów?, [w:] B. Jałowiecki (red.), Warszawa - czyje jest miasto?, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa, 8-88.
- Smith, N., 1992, Contours of a spatialized politics: Homeless vehicles and the production of geographical scale, "Social Text", 33, 55-81. <https://doi.org/10.2307/466434>
- Smith N., 1995, Remaking scale: Competition and cooperation in prenational and postnational Europe, [w:] H. Eskelinen, F. Snickars (red.), Competitive European Peripheries, Springer, Berlin, 59-74. https://doi.org/10.1007/978-3-642-79955-6_4
- Sobczak A., 2000, Struktury organizacyjne, [w:] A.K. Koźmiński, W. Piotrowski (red.), Zarządzanie. Teoria i praktyka, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa, 249-310.
- Soja E., 2000, Postmetropolis, Blackwell Publishers, Oxford.
- Sørensen E., Torfing J. (red.), 2007, Theories of democratic network governance, Palgrave, New York. <https://doi.org/10.1057/9780230625006>
- Sørensen, E., Torfing J., 2009, Making governance networks effective and democratic through network governance, "Public Administration", 87(2), 234-258. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2009.01753.x>
- South Baltic Cross-border Co-operation Programme 2007-2013, Program Południowy Bałtyk, 2007, <http://en.southbaltic.eu> (17.07.2014).

Spotkania i wydarzenia/Kalendarz, 2011, http://pl2011.eu/meetings_and_events (17.07.2014).

Sprawozdania za lata 2008-2010 z działań związanych z przynależnością gminy miejskiej Kraków do ogólnopolskich i regionalnych organizacji samorządowych, 2012, Kraków, http://www.bip.krakow.pl/?dok_id=2390&lid=80138701&vReg=2 (20.09.2013).

Sprawozdanie z działań związanych z przynależnością gminy miejskiej Kraków do ogólnopolskich i regionalnych organizacji samorządowych za lata 2008-2010, <https://www.bip.krakow.pl/?mmi=332> (10.09.2013).

Sprawozdanie z realizacji programu współpracy międzynarodowej gminy miejskiej Kraków na lata 2006-2008 za lata 2006-2008, <https://www.bip.krakow.pl/?mmi=332> (10.09.2013).

Sprawozdanie z realizacji programu współpracy międzynarodowej gminy miejskiej Kraków na lata 2009-2011 za lata 2009-2011, <https://www.bip.krakow.pl/?mmi=332> (10.09.2013).

Stanowisko UMP w sprawie finansowania rozwoju miast ze środków Polityki Spójności w latach 2014-2020, 2012, Warszawa, <http://www.metropolie.pl/stanowiska/page/3/> (17.07.2014).

Statut Stowarzyszenia Metropolia Poznań, 2010, <http://www.aglomeracja.poznan.pl/aglomeracja/public/aglomeracja/pages.html?id=14745&ch=14799&p=22378&instance=1144&-lang=pl&lhs=aglomeracja&rhs=publications> (18.07.2013).

Statut Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, http://www.som.szczecin.pl/UMSzczecinFiles/file/SSOM/statut_SSOM.pdf (26.01.2012).

Sterowaniu przemysłem spotkań w Krakowie, 2012, Kraków Impact, Projekt Grantowy Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy 12.04.2012 r. - 30.09.2014, <http://krakowimpact.pl/projekt-grantowy-szwajcarsko-polskiego-programu-wspolpracy/> (09.02.2014).

Stoker G., Mossberger K., 1994, Urban regime theory in comparative perspective, "Environment and Planning C: Government and Policy", 12, 195-212. <https://doi.org/10.1068/c120195>

Stone N.C., 1989, Regime politics: governing Atlanta, 1946-1988, University Press of Kansas, Lawrence.

Stop janosikowe, 2014, <http://www.stopjanosikowe.pl> (17.07.2014).

Strategia rozwoju Bydgoszczy do 2015 roku, 2004, Bydgoszcz, http://www.bip.um.bydgoszcz.pl/binary/Strategia_10-11-04_tcm30-7677.pdf (16.02.2014).

Strategia rozwoju Gdańska do roku 2015, 2004, Gdańsk, http://www.remedium.gumed.edu.pl/attachment/attachment/16162/Strategia_Rozwoju_Gdanska_do_2015.pdf (16.02.2014).

Strategia rozwoju Krakowa, 2005, http://www.bip.krakow.pl/?sub_dok_id=2043 (16.02.2014).

Strategia rozwoju Lublina na lata 2013-2020, 2013, Rada Miasta Lublin, 28.02, http://www.lublin.eu/Strategia_Rozwoju_Lublina_2020-1-1759.html (20.02.2014); http://www.strategia2020.lublin.eu/files/strategia_rozwoju_lublina_na_lata_2013-2020.pdf (17.07.2014).

Strategia rozwoju miasta Białegostoku na lata 2011-2010 plus, 2010, Urząd Miejski w Białymstoku, <http://www.bialystokonline.pl/oficjalnie-zaprezentowano-strategie-rozwoju-bialekostokuna-lata->

[2011-2020,artykul,55912,1,1.html](http://www.bialystok.pl/395-strategia-rozwoju-miasta/default.aspx) ; <http://www.bialystok.pl/395-strategia-rozwoju-miasta/default.aspx> (17.07.2014).

Strategia rozwoju miasta Poznania do roku 2030. Aktualizacja 2013, 2013, Poznań, <http://www.poznan.pl/mim/s8a/strategia-rozwoju-miasta,p,25151,25152.html> (20.02.2014); <http://www.poznan.pl/mim/main/strategia-rozwoju-miasta-poznania-do-roku-2030-aktualizacja-2013,p,14886,26640,26644.html> (17.07.2014).

Strategia rozwoju miasta stołecznego Warszawy do roku 2020, 2005, Warszawa, http://www.um.warszawa.pl/sites/default/files/Strategia_Rozwoju_m.st_.Warszawy_do_2020_r..pdf (20.02.2014).

Strategia "Wrocław w perspektywie 2020 plus", 2006, Wrocław, http://bip.um.wroc.pl/wps/wcm/connect/398102804280289a965bd796e258c1d9/strategia_pl.pdf?MOD=AJPERES (16.02.2014).

Strategia zintegrowanego rozwoju Łodzi 2020+, 2012, <http://www.uml.lodz.pl/miasto/strategia/> (16.02.2014).

Strykiewicz T., 2001, Koncepcja usieciowienia (networking) w badaniach przestrzenno-ekonomicznych, [w:] H. Rogacki (red.), Koncepcje teoretyczne i metody badań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, Wyd. Nauk. Bogucki, Poznań, 37-47.

Supermiasto Ś ląsk: wniosek o rejestrację GZM, 2007, "Dziennik Zachodni", 01.02.

Swanstrom T., 2001, What we argue about when we argue about regionalism, "Journal of Urban Affairs", 23(5), 479-496. <https://doi.org/10.1111/0735-2166.00102>

Swianiewicz P., 2005a, Kontakty międzynarodowe samorządów, "Samorząd Terytorialny", 10, 7-28.

Swianiewicz P., 2005b, Nowe interpretacje teoretyczne polityki miejskiej, "Studia Regionalne i Lokalne", 4, 5-25.

Swianiewicz P., 2011, Europeizacja w działaniach polskich samorządów terytorialnych - wybrane przykłady, "Zarządzanie Publiczne", 1(15), 21-38.

Swianiewicz P., Herbst J., Lackowska M., Mielczarek A., 2008, Szafarze darów europejskich: kapitał społeczny a realizacja polityki regionalnej w polskich województwach, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.

Swianiewicz P., Klimska U., Mielczarek A., 2004, Nierówne koalicje - liderzy miejscy w poszukiwaniu nowego modelu zarządzania rozwojem, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.

Swianiewicz P., Krukowska J., Lackowska M., 2013, Profesjonalizacja absorpcji funduszy. Beneficjenci samorządowi centralnie zarządzanych programów operacyjnych w okresie 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Swianiewicz P., Krukowska J., Lackowska M., Mielczarek A., 2010, Nie-strategiczne zarządzanie rozwojem? Mechanizmy zarządzania środkami ZPORR na poziomie regionalnym a skuteczność realizacji celów rozwojowych, Wyd. Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Swianiewicz P., Krukowska J., Nowicka P., 2011, Zaniedbane dzielnice w polityce wielkich miast, Elipsa, Warszawa.

- Swyngedouw E., 1989, The heart of the place: the resurrection of locality in an age of hyperspace, "Geografiska Annaler", 71B(1), 31-42. <https://doi.org/10.1080/04353684.1989.11879585>
- Swyngedouw E., 1997, Neither global nor local: 'glocalization' and the politics of scale, [w:] K.R. Cox (red.), Spaces of globalization: Reasserting the Power of the Local, Guilford, New York, 137-166.
- Swyngedouw E., 2000, Elite power, global forces and the political economy of 'glocal' development, [w:] G. Clark, M. Feldman, M. Gertler (red.), The Oxford Handbook of Economic Geography, Oxford University Press, New York, 541-558.
- Swyngedouw E., 2004, Globalisation or 'Glocalisation'? Networks, Territories and Rescaling, "Cambridge Review of International Affairs", 17(1), 25-48. <https://doi.org/10.1080/0955757042000203632>
- Swyngedouw E., Page B., Kaika M., 2002, Sustainability and Policy Innovation in a Multi-level Context, [w:] P. Getimis, H. Heinelt, G. Kafkalas, R. Smith, E. Swyngedouw (red.), Participatory Governance in Multi-Level Context: Concepts and Experience, Leske+Budrich, Opladen, 107-131. https://doi.org/10.1007/978-3-663-11005-7_6
- Sykora L., 2000, Post-communist city, [w:] I. Jażdżewska (red.), Miasto postsocjalistyczne - organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany, XIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. UŁ, Łódź, 41-45.
- Szarfenberg R., 2009, Pożegnanie państwa opiekuńczego?, http://rszarf.ips.uw.edu.pl/pdf/ws_pozegnanie.pdf (12.03.2014).
- Szczecin dla Ciebie. Strategia rozwoju Szczecina 2025, 2011, Szczecin, http://www.szczecin.eu/sites/default/files/strategia_rozwoju_szczecina_2025.pdf (16.02.2014).
- Szczecin Floating Garden 2050, projekt, http://www.szczecin.eu/marka/strategia_marka (17.07.2014).
- Szczyrkowska H., 2009, "Cittaslow" jako przykład polskich samorządów w międzynarodowej sieci współpracy, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW, Warszawa [praca magisterska].
- Szmigiel K., 2009, Regionalne z kim i po co. Relacje międzynarodowe samorządów województw, Geoprofit, Warszawa.
- Sztompka P., 2007, Zaufanie. Fundament społeczeństwa, Znak, Kraków.
- Taczyńska J., 2013, Współpraca polskich jednostek samorządu terytorialnego z władzami regionalnymi i lokalnymi oraz innymi podmiotami z państw objętych Inicjatywą Partnerstwa Wschodniego, Uniwersytet Łódzki, Łódź.
- Tarkowski J., 1984a, Poland: patrons and clients in a planned economy, [w:] J. Wiatr (red.), Local politics in Poland. Twenty years of research, Warsaw University Press, Institute of Sociology, Warsaw, 66-90.
- Tarkowski J., 1984b, Local influence in a centralized system: resources, local leadership, and horizontal integration in Poland, [w:] J. Wiatr (red.), Local politics in Poland. Twenty years of research, Warsaw University Press, Institute of Sociology, Warsaw, 91-142.
- Tedesco C., 2010, EU and urban regeneration 'good practices' exchange: From download to upload Europeanisation?, [w:] A. Hamedinger, A. Wolffhardt (red.), The Europeanization of Cities: Policies, Urban Change and Urban Networks, Techne Press, Amsterdam, 183-196.

Tofarides M., 2003, Urban Policy in the European Union. A Multi-Level Gatekeeper System, Ashgate, Hants.

Tomàs M., 2005, Building metropolitan governance in Spain: Madrid and Barcelona, [w:] H. Heinelt, D. Ku"bler (red.), Metropolitan Governance. Capacity, democracy and the dynamics of place, Routledge, Oxon, 47-621. https://doi.org/10.4324/9780203448083_chapter_4

Tömmel I., 2008, Governance und Policy-Making im Mehrebenensystem der EU, [w:] I. Tömmel (red.),

Die Europäische Union. Governance und Policy-Making, "Politische Vierteljahresschrift" (PVS), Sonderheft 40, 13-35.

Torfin J., 2007, Introduction: Democratic Network Governance, [w:] M. Marcussen, J. Torfin (red.), Democratic network governance in Europe, Palgrave, New York, 1-24. https://doi.org/10.1057/9780230596283_1

Town Twinnig. Aktywne Obywatelstwo Europejskie, Nowy Sącz, 2006, <http://www.starostwo.nowysacz.pl/tt/informacje.html> (22.02.2014).

Tretter E., 2008, Scales, Regime, and the Urban Governance of Glasgow, "Journal of Urban Affairs", 30(1), 87-102. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9906.2007.00375.x>

UBC Events 2003-2014, Union of Baltic Cities, http://www.ubc.net/events_calendar,36.html (28.09.2013).

Uchwała Nr XXXVIII/1195/2001 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 sierpnia 2001 roku w sprawie współpracy Gminy Miasta Gdańska z zagranicznymi ośrodkami miejskimi, 2001, http://www.gdansk.pl/bip/subpages/prawo_lokalne/pliki/2001/R/R_2001_03_01_1195.doc (17.07.2014).

Ukraińcom z Przemysła zwrócono Dom Ludowy, 2011, Kresy.pl, 05.04, <http://www.kresy.pl/wydarzenia,polityka?zobacz/ukraincom-z-przemysla-zwrocono-dom-ludowy> (08.03.2014).

Unia Metropolii Polskich, 2013, <http://www.metropolie.pl/o-ump/> (28.04.2013).

Union of Capitals of the European Union, <http://www.uceu.org/UCEU.htm> (24.05.2013).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, 1990, Dz.U. nr 16 poz. 95 tekst ujednolicony, Dz.U. 2013 poz. 594.

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych, 2000, Dz.U. nr 91 poz. 1009.

Uzbek P., 2013, Rola miasta Katowice w subregionie centralnym, wyzwania stojące przed miastem w latach 2014-2020. Prezentacja podczas konferencji "Determinanty rozwoju miast w kontekście polityki miejskiej po roku 2013", Katowice, 10.04, <http://www.janolbrycht.pl/wp-content/uploads/2013/04/Prezentacja-Prezydenta-Miasta-Katowice.pdf> (11.05.2013).

Urząd oddaje kongresy biznesowi, 2013, "MICE Poland", 20.03, <http://micepoland.com.pl/index.php?action=aktualnoscistart=aktualnosci&ID=524> (08.02.2014).

Van der Heiden N., 2010, Urban foreign policy and domestic dilemmas. Insight from Swiss and EU cityregions, ECPR Press, Colchester.

- Van der Heiden N., Koch P., Ku"bler D., 2013, Rescaling metropolitan governance: examining discourses and conflicts in two Swiss metropolitan areas, "Urban Research & Practice", 6(1), 40-53. <https://doi.org/10.1080/17535069.2012.762211>
- Veltz P., 1997, The dynamics of production systems, territories and cities, [w:] F. Moulaert, A.J. Scott (red.), Cities Enterprises and Society on the Eve of the 21st Century, Pinter, London, 78-96.
- Veltz P., 2000, European cities in the world economy, [w:] A. Bagnasco, P. Le Gale's (red.), Cities in Contemporary Europe, Cambridge University Press, Cambridge, 33-47. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511558733.003>
- Voets J., de Rynck F., 2006, Rescaling Territorial Governance: A Flemisch Perspective, "European Planning Studies", 14(7), 905-922. <https://doi.org/10.1080/09654310500496297>
- Walter-Rogg M., 2006, Metropolitan Areas and Political Impact in Germany, [w:] V. Hoffmann-Martinot, J. Seller (red.), Metropolization and Political Change, Verlag fu"r Sozialwissenschaften, Wiesbaden, 83-117. https://doi.org/10.1007/978-3-322-90882-7_4
- Ward S.V., 2011, Promoting the Olympic City, [w:] J.R. Gold, M.M. Gold (red.), Olympic Cities, Routledge, London, New York, 148-166.
- Warsztaty kultury: o nas, <http://warsztatykultury.pl/warsztaty/warsztatykultury-o-nas/nas/> (05.08.2013).
- Wasilewska E., 2012, Zwi"zki bliźniacze samorządu gminnego na przykładzie województwa pomorskiego, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW [praca magisterska].
- Węclawowicz G., 2007, Geografia społeczna miast. Uwarunkowania społeczno-przestrzenne, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Wiadomości, 2013, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, 28.06, http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/wiceminister_jerzy_pomianowski_o_rol_i_samorzadow_we_wzmacnianiu_partnerstwa_wschodniego?printMode=true (30.07.2013).
- Wiatr J. (red.), 1984, Local politics in Poland. Twenty years of research, Warsaw University Press, Institute of Sociology, Warsaw.
- Wieści z Ratusza: Lublin i Rzeszów - współpraca i wykorzystanie szans rozwojowych, 2012, Samorząd Miasta Lublin, <http://www.um.lublin.pl/um/index.php?t=200&id=168682> (09.02.2014).
- Winsvold M., Stokke K.B., Klausen J.E., Saglie I.L., 2010, Organizational learning and governance in adaptation in urban development, [w:] W.N. Adger, I. Lorenzoni, K. O'Brien (red.), Adapting to Climate Change: Thresholds, Values, Governance, Cambridge University Press, Cambridge, 476-490. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511596667.031>
- Władze Związku Miast Polskich, 2011, Związek Miast Polskich, http://www.zmp.poznan.pl/strona-66-wladze_zwiazku.html (10.05.2013).
- Wojciechowski K., 2005, Jak postępować z Niemcami? Poradnik dla biznesu i nie tylko / Knigge für deutsche (Nicht-nur-) Unternehmer in Polen, Wyd. UAM, Poznań.
- Wollmann H., 2004, Local government reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: between multi-function and single-purpose organisations, "Local Government Studies", Special Issue. <https://doi.org/10.1080/0300393042000318030>

[Wrocław], Inne kontakty zagraniczne, 2012, Wrocław,
http://www.wroclaw.pl/inne_kontakty_zagraniczne,1.dhtml (02.10.2012).

Wschód Kultury, 2014, <http://www.wschodkultury.eu> (17.07.2014).

Współpraca międzynarodowa miasta stołecznego Warszawy - główne cele, kierunki i działania, 2009, Urząd miasta stołecznego Warszawy, Warszawa, czerwiec, wersja robocza [materiał z urzędu miasta].

Współpraca partnerska polskich samorządów, 2009, "Biuletyn Informacyjny", Związek Miast Polskich,
<http://www.twinning.pl/item/file/biuletyn/biuletyn2-lipiec.pdf>,
<http://www.twinning.pl/item/file/biuletyn/biuletyn4-grudzien.pdf> (06.09.2013);

Współpraca partnerska polskich samorządów: o projekcie, 2012, Związek Miast Polskich,
<http://www.twinning.pl/?p=about> (12.10.2012).

Współpraca z zagranicą za 2011 rok, 2011, Katowice,
<http://bip.um.katowice.pl/dokumenty/2011/1/21/1295598411.doc> (20.10.2013).

Zanon B., 2013, Scaling-down and scaling-up processes of territorial governance: cities and regions facing institutional reform and planning challenges, "Urban Research & Practice", 6(1), 19-39.
<https://doi.org/10.1080/17535069.2012.762209>

Zapiski z konferencji "Forum samorządowe partnerstwa wschodniego", 2013, Białystok, 19-20 września. Zapiski z konferencji "Rola samorządów w polityce zagranicznej RP", 2012, Warszawa, 5-6 grudnia.

Zarycki T., 2002, Region jako kontekst zachowań politycznych, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.

Zarządzenie w sprawie wprowadzenia planu działań w zakresie marketingu turystyki biznesowej na lata 2011-2014, 2011, "Biuletyn Informacji Publicznej", nr 1272, Miasto Kraków, 16.06,
http://bip.krakow.pl/zarzadzenie/2011/1272/Zarzadzenie_w_sprawie_wprowadzenia_planu_dzialan_w_zakresie_marketingu_turystyki_biznesowej_na_lata_2011-2014.html (09.02.2014).

Zarządzenie zmieniające w sprawie zmiany zarządzenia Nr 1272/2011 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie wprowadzenia planu działań w zakresie marketingu turystyki biznesowej na lata 2011-2014, 2012, "Biuletyn Informacji Publicznej", nr 712, Miasto Kraków, 19.03,
http://bip.krakow.pl/zarzadzenie/2012/712/w_sprawie_zmiany_zarzadzenia_Nr_1272/2011_Prezydenta_Miasta_Krakowa_z_dnia_16_czerwca_2011_r._w_sprawie_wprowadzenia_planu_dzialan_w_zakresie_marketingu_turystyki.html (09.02.2014).

Zborowski A., 2001, Procesy globalizacji w mieście postsocjalistycznym, [w:] I. Jażdżewska (red.), Miasto postsocjalistyczne organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany, cz. II, XIV Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. UŁ, Łódź, 95-106.

Zerbinati S., 2012, Multi-level Governance and EU Structural Funds: An Entrepreneurial Local Governance Perspective, "Local Government Studies", 38(5), 577-598.
<https://doi.org/10.1080/03003930.2011.649914>

Zimmermann K., Heinelt H., 2011, How to explain differences in metropolitan governance within a country? Some considerations against the German background, "International Journal of Urban and Regional Research", 35(6), 1175-1192. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2010.00989.x>

Zmyślony P., 2011, Wpływ funkcji turystycznej na internacjonalizację miast i ich przestrzeni publicznej, [w:] I. Jażdżewska (red.), Człowiek w przestrzeni publicznej miasta, Wyd. UŁ, Łódź, 41-50.

Związki powiatów i związki międzygminne wg stanu na dzień 30 września, 2013, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, http://mac.bip.gov.pl/rejestry/zwiazki-powiatow-i-zwiazki-miedzygminne_12_12.html (4.02.2014).